

Başvuru Numarası	:2022/9744
Toplantı Tarihi/Sayısı	:14.9.2023/36
Karar Numarası	:2023/642
Başvuran	:V.A.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda sağlık hakkına erişiminin yetersiz olduğu, hastalığına uygun yemek verilmediği, televizyon ve spor faaliyetleri için gerekli koşulların sağlanmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Açlık grevinin beşinci gününde olduğunu, yaklaşık beş ay önce endoskopi için Ağrı'ya gittiğini, hastanenin cihazının bozuk olması nedeniyle OGM için başka bir hastaneye sevkinin yeniden yapılmasını talep ettiğini ancak sevkinin yapılmadığını, açlık grevine girmeden dört ay boyunca haftanın en az üç günü revire çıkma talebiyle dilekçe yazdığını fakat revire çıkamadığını, mide ağrısı şikayetini infaz ve koruma memurlarına haber vermesine rağmen gereğinin yapılmadığını, midesinde ülser olduğundan yediği her şeyin dokunduğunu, bu durumu Kurum İdaresine bildirmesine rağmen kendisine uygun yemek getirilmediğini, soğana alerjisi olmasına rağmen tüm yemeklerin soğanlı olduğunu, açlık greviden sonra revire çıkabildiğini,

b. Televizyonların bir aydan fazla süredir çekmediğini,

c. Sportif faaliyetlere katılmadığını iddia etmekte; gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden 2/9/2022 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle;

a. Kurumda çalışan tüm personelin mevzuat hükümlerine göre görevlerini yerine getirdiği, Kurumda barındırılan hiçbir mahpusa işkence, kötü muamele, onur kırıcı veya zedeleyici ya da insan haklarına aykırı tutum ve davranışın veyahut kanun dışı herhangi bir işlemin uygulanmadığı,

b. Kurumda barındırılan mahpusların hastalıklarının teşhis ve tedavi işlemlerinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 6/1/2020 tarihli ve Ceza İnfaz Kurumlarında Barındırılanların Uluslararası Standartlarda İnsan Hakları Merkezli Sağlığa Erişimi ve Tedavileri, Tedavi Nedeniyle Nakilleri, Ceza Tehiri İşlemleri konulu Genelge'nin "Revir Muayenesi" başlıklı bölümünde geçen; "Acil haller dışında, rahatsızlığını kurum idaresine yazılı bildiriminden ardından hükümlü ve tutuklular makul süre içerisinde kurum revirine

çıkartılacaktır. Kurum revirinde yapılan doktor muayenesinden sonra bir üst basamak sağlık kuruluşuna sevki uygun görülenler, kurum idaresine bildirilir ve hastaneye sevk işlemleri gerekli güvenlik önlemleri alınarak, en kısa sürede gerçekleştirilecektir.” hükmü çerçevesinde uygulandığı,

c. Kurumda barındırılan mahpusların sağlığa erişim hakkının kolaylaştırılmasının ve korunmasının çağdaş infaz anlayışının temel unsurlarından olduğu, bu konuda herhangi bir aksamanın ve hak kaybının olmaması için Kurum tarafından her türlü tedbirin alındığı,

ç. Mevzuata göre mahpusların öncelikle ilde bulunan hastanelere, il düzeyinde tedavi imkânı bulunmaması halinde diğer illerdeki hastanelerin ilgili bölümlerine sevk edildikleri, hasta mahpusların hangi uzmanlık alanında tetkik ve tedavi göreceğine Kurum doktorunun, Kurum doktorunun bulunmaması halinde sevk edilen hastanede görevli doktorun karar verdiği, bu aşamada Kurum idaresinin bir yetkisinin bulunmadığı,

d. Kurumun revir biriminde bir aile hekimi, iki sağlık memuru ve yeteri kadar infaz ve koruma memurunun görev yaptığı, mahpusların hazırlanan program çerçevesinde revir birimine çıkartıldıkları, muayene ve tedavilerinin sağlandığı, acil hastaların ise 112 acil servis çağrılarak hastaneye sevklerinin yapıldığı, Kurumda mevcut hekimlerin izinli ya da raporlu olması durumunda mahpusların mağdur olmaması için Patnos İlçe Sağlık Müdürlüğü ile gerekli yazışmaların yapılarak doktor görevlendirildiği, revir hizmetlerinin ihmal ve aksaklığa sebebiyet vermeyecek şekilde sürdürüldüğü,

e. Başvuranın Kurumda barındırıldığı süre içerisinde revir birimine çıkartıldığı, muayenelerinin eksiksiz yapılarak gerek Kurum revirinde gerekse devlet ve üniversite hastanelerinde tetkik ve tedavilerinin sağlandığı, reçete edilen ilaçlarının başvurana teslim edildiği, sevk işlemlerinin gerçekleştirildiği, konuya ilişkin herhangi bir ihmalin olmadığı, sağlık memuru tarafından hazırlanan bilgi notu ve sağlık dosyası evrakları dahilinde durumun tespit edilmiş olduğu,

f. Kurumda barındırılan mahpusların günlük iaşelerine karşılık gelen gıdaların Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında pişirilerek yemek olarak Kuruma gönderildiği ve Kurumda bulunan mahpuslara eşit miktarda dağıtıldığı, bu gıdaların teslimi, muhafazası, kontrolü, pişirilmesi ve dağıtılması işlemlerinin 26/10/2005 gün ve 25978 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personeli İaşe Yönetmeliğinin ilgili hükümleri gereği Kurumda bulunan mahpuslara aynı şekilde iاشة edildiği, yemek çeşitliliğinin artırılması ve gramajlarının belirlenmesi hususunda Kurumun herhangi bir tasarrufta bulunma yetkisinin olmadığı, mahpusların diyet yemek taleplerinin 6/1/2020 tarihli ve 172 sayılı Genelge'nin Birinci Kısım “Diyet Yemek Uygulamaları” başlıklı (B) maddesinde belirtilen; *“1-Geçici veya sürekli, özel bir beslenme programı uygulanması gereken başta çölyak, diyabet ve sindirim sistemi rahatsızlıkları gibi kronik ve metabolizma hastalıkları uzman hekim raporu ile belgelenen hükümlü ve tutuklulara buna uygun besinler verilecektir. 2- İnancı gereği veya vegan, vejetaryen türü özel bir beslenme şekline sahip hükümlü ve tutukluların talepleri kapsamındaki besinler iاشة miktarı ile sınırlı kalmak üzere karşılanacaktır.”* hükmü çerçevesinde mevzuata uygun sağlandığı,

g. Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumundan Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilen yemeklerin hijyenik ortamlarda gerekli kontroller yapılarak koşullarda bulunan mahpus sayısına göre eşit şekilde eksiksiz dağıtımının yapıldığı, yapılan kontroller sonucunda bozuk, tarihi geçmiş veya sorun teşkil edebilecek gıdaların Kuruma kabul edilmeyerek tekrar geldiği Kuruma iade edildiği, Kurumda barındırılan diğer mahpuslar tarafından iddia edildiği gibi bir şikayet veya talebin bulunmadığının tespit edildiği, konuya ilişkin Kurum Genel Bütçe Ambar Memurluğu tarafından hazırlanan bilgi notunun ekte sunulduğu ifade edilmiştir.

4.Başvuran yasal süresi içerisinde Kurumumuza yazılı görüşünü sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi şöyledir;

“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”

6. 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği”* hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir;

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... e) Belli bir konuyu içerip içermediği, ... yönlerinden incelenir. ...”

8. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesine göre; *“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun cevapları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleriyle birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Sağlığın korunması kurallarına uyma” başlıklı 27’nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasına göre; *“(1) Hükümlü, sağlığının korunması ve salgın hastalıkların önlenmesi için gerekli ve alınmış tedbirlere uymak, kişi sağlığı için tehlike doğuran durumları gecikmeksizin kurum yönetimine bildirmek, kendi ve içinde yaşadığı ortamın temizliğine uygun davranışlar göstermek zorundadır. (2) Hükümlü, hem kendi, hem de diğer hükümlülerin sağlığını tehlikeye düşürebilecek eylemlerden kaçınmakla yükümlüdür.”*

12. 5275 sayılı Kanun’un “Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri” başlıklı 71’inci maddesine

göre; “Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”

13. 5275 sayılı Kanun'un “Hükümlünün muayene ve tedavisi” başlıklı 78’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrasına göre; “(1) Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır. (2) Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler.”

14. 5275 sayılı Kanun’un “Sağlık denetimi” başlıklı 79’uncu maddesine göre; “Kurum hekimi, kurumu ayda en az bir kez denetleyerek genel ve özel önlem alınması gereken hastalıklar ile kurumda sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenler ve kurum yönetimine verir.”

15. 5275 sayılı Kanun’un “Hastaneye sevk” başlıklı 80’inci maddesine göre; “Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir.”

16. Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) bir kararına göre; “Diğer mahpuslar gibi başvurusunun da beden ve ruh sağlığının korunması ve hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahip olduğu mevzuatta açıkça düzenlenmektedir. Bu konuda Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları görevli kılınmıştır. Ayrıca ilgili ceza infaz kurumunda görevli hekim tarafından kurumun ayda en az bir kez denetleneceği ve sağlık koşulları yönünden alınması gereken önerileri içeren bir rapor düzenleyeceği hüküm altına alınmıştır.” (AYM, İbrahim Kaptan, B. No: 2017/30510, 18/07/2018, §62).

17. Başvuran, yaklaşık olarak beş ay önce endoskopi için Ağrı’ya gittiğini, hastanenin cihazının bozuk olması nedeniyle OGM için başka bir hastaneye sevkini yeniden yapılmasını talep ettiğini ancak sevkini yapılmadığını, açlık grevine girmeden dört ay boyunca haftanın en az üç günü revire çıkma talebiyle dilekçe yazdığını ancak revire çıkamadığını, mide ağrılarının dinmesi için infaz ve koruma memurlarına haber vermesine rağmen gereğinin yapılmadığını iddia etmektedir.

18. Muhatap Kurum tarafından gönderilen 1/9/2022 tarihli sağlık dosyası kapsamında; başvuranın 11/8/2017 tarihinde ilk sağlık muayenesinin yapıldığı ve herhangi bir şikayetin bulunmadığı, bulaşıcı veya kronik hastalığının ya da alerjisinin tespit edilmediği, Kuruma geldiği tarihten itibaren 36 kez Kurum revirine çıkartılarak doktor tarafından muayene edildiği, ilaçlarının reçete edildiği, herhangi bir rahatsızlığının olması halinde revire çıkarıldığı, muayene ve sevklerinin düzenli şekilde yapıldığı belirtilmiştir.

19. 1/9/2022 tarihli Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Sağlık Daire Başkanlığından alınan sağlık dosyası evrakının başvuranın Kurumdaki sağlık durumuna ilişkin genel bilgiler içermesi ve başvuranın dilekçesinde yer alan revire çıkma, hastaneye sevk edilme taleplerine ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer almadığının anlaşılması üzerine Muhatap Kurumdan ek bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur. Muhatap Kurumdan gelen 3/1/2022 tarihli bilgi notunda; başvuranın Kurum revir birimine rahatsızlığını belirterek revire çıkma talebiyle dilekçe yazdığı, revir birimine getirilerek Kurum hekimi tarafından muayenesinin yapıldığı, ilaçların reçete edilip kendisine teslim edildiği, en son 11/11/2022 tarihinde Kurum revir biriminde muayene olduğu, başvuranın iddialarına dair yapılan değerlendirme sağlık dosyası ve tüm sağlık işlemlerine dair incelemede herhangi bir kronik hastalık veya soğana karşı alerjisi olduğunu belirten doktor raporu ya da alerjiye dayalı tanı ve tedavinin tespit

edilemediği, 24/2/2022 tarihinde Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesi Gastroenteroloji Polikliniğine sevkini sağlanarak tetkik ve tedavisinin yapıldığı, endoskopi için 1/3/2022 tarihine randevu verildiği, randevu tarihinde sevkini planlandığı ancak endoskopi cihazının bozuk olması nedeniyle başka bir tarihe randevu verildiği, randevu tarihinin henüz gelmediği, randevu tarihinde sevkini planlandığı ve sevkini sağlanacağı, başvuran tarafından belirtilen *OGM* tabirinin herhangi bir tıbbi tetkik ve tedavi teriminde yer almadığı, 22/7/2022 tarihinde başvuranın açlık grevine girmesi üzerine başvurana konuya ilişkin gerekli bilginin verildiği, 26/7/2022 tarihinde ise açlık grevini sonlandırdığı belirtilmiştir.

20. Başvuran midesinde ülser olduğundan yediği her şeyin dokunduğu, bu durumu Kurum İdaresine bildirmesine rağmen başvurana uygun yemek getirilmediği, soğana alerjisi olmasına rağmen tüm yemeklerin soğanlı olduğu, televizyonların çekmediği, sportif faaliyetlere katılmadığı ve dilekçelerine cevap alamadığı iddiasında bulunmuştur. Muhatap Kurumdan gelen cevabi yazıda; Kurumda barındırılan mahpusların günlük iaşelerine karşılık gelen gıdaların mevzuata uygun verildiği, Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumundan Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gönderilen yemeklerin hijyenik ortamlarda gerekli kontroller yapılarak koğuşlarda bulunan mahpus sayısına göre eşit şekilde eksiksiz olarak dağıtımının yapıldığı, yapılan kontroller sonucunda bozuk, tarihi geçmiş veya sorun teşkil edebilecek gıdaların Kuruma kabul edilmeyerek geldiği Kuruma iade edildiği, Kurumda barındırılan diğer mahpuslar tarafından iddia edildiği gibi bir şikayet veya talebin bulunmadığının tespit edildiği, sağlık dosyası evraklarında başvuranın soğana karşı alerjisini bildiren herhangi bir doktor raporu veya alerjiye dayalı tanı ve tedavisinin tespit edilemediği belirtilmiş, ayrıca bahsi geçen iddiaların yasal dayanaktan yoksun, bitme noktasına gelen sözde terör örgütünü gündemde tutmaya ve Kurum üzerinden kamuoyunda olumsuz algı oluşturmayı amaçlayan bu gibi başvuruların terör örgütlerine müzahir kişiler tarafından maksatlı olarak gündeme getirildiği, asılsız, mesnetsiz ve soyut iddialardan ibaret olduğu belirtilmiştir.

21. Başvuran, her ne kadar hastane sevkini yapılmayıp revire çıkamadığını iddia etse de başvuru kapsamında incelenen sağlık evraklarından başvuranın mevzuat hükmüne uygun olarak Kurum reviri ile Ağrı Eğitim ve Araştırma Hastanesinde muayenesinin düzenli olarak yapıldığı ve ilaçlarının başvurana reçete edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvuranın sağlık hakkına erişime ilişkin iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu, talep ettiği halde revire çıkamadığı iddiasının ise yeterli düzeyde temellendirilmediği, açıklanan gerekçeler doğrultusunda kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

22. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddiasını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuran tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması sebebiyle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, Muhittin KAYA, B. No: 2013/1213, 04/12/2013, ,§32). Bu açıdan, başvuranın mezkûr iddialarının sağlık dosyasında yer alan kayıtları göz önünde bulundurularak hukuki ve fiili delillerle desteklenmediği, soyut ve dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

23. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca başvurunun kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye